

Vem får avsättningar till tjänstepension?

En analys av tjänstepensionernas täckningsgrad baserad på deklarationsuppgifter

Tjänstepensionerna står för en viktig del av inkomsten för många pensionärer, och mycket tyder på att de kommer att bli än viktigare i framtiden. Därför är det angeläget att veta hur många och vilka grupper av förvärvsarbetande som får avsättningar till tjänstepension.

I denna rapport analyserar ISF tjänstepensionernas täckningsgrad med en ny metod som kombinerar företagens deklarationsuppgifter med individdata från Statistiska centralbyrån (SCB). Några översiktliga resultat har tidigare redovisats av ISF som svar på ett regeringsuppdrag om skillnader och spridning i kvinnors och mäns pensioner. Denna rapport innehåller fördjupade analyser med samma metod. Den svarar också på ett nytt regeringsuppdrag om egenföretagare och tjänstepension.

Tjänstepensionernas täckningsgrad bland anställda är hög och stabil

De allra flesta får avsättningar till tjänstepension. Täckningsgraden för alla förvärvsarbetande i åldrarna 25–64 år ligger under perioden 2001–2014 mellan 93 och 95 procent (figur 1). Den är 3–4 procentenheter högre bland kvinnor än bland män. Bland anställda är täckningsgraden ännu högre, mellan 96 och 97 procent, och könsskillnaden är runt 2 procentenheter. Denna könsskillnad beror främst på att fler kvinnor än män arbetar i offentlig sektor, där alla får tjänstepension.

I privat sektor får runt 94 procent av de anställda avsättningar till tjänstepension, medan många företagare avstår från egna pensionsavsättningar. Fler män än kvinnor är företagare, och detta bidrar också till att täckningsgraden totalt sett är högre bland kvinnor.

Tidigare har man ibland använt studier av kollektivavtalens täckningsgrad för att bedöma hur många som tjänar in tjänstepension. Men denna studie tyder på att relativt många anställda får avsättningar till tjänstepension trots att de inte omfattas av kollektivavtal. Studien visar däremot inte hur stora avsättningar de får eller hur förmånliga deras tjänstepensioner är jämfört med de kollektivavtalade.

Många företagare gör inte pensionsavsättningar

Den andel av företagarna som gör pensionsavsättningar är betydligt lägre än tjänstepensionernas täckningsgrad hos anställda. Denna andel har också minskat under perioden. Täckningsgraden ligger i slutet av perioden mellan 30 och 40 procent för enskilda näringsidkare och företagare med handelsbolag. För de företagare med aktiebolag som går att studera – de som inte har några anställda – är täckningsgraden högre, drygt 60 procent.

Företagare kan spara till pension även på andra sätt än med pensionsavsättningar genom företaget. Men sammantaget är det ändå tydligt att företagare saknar avsättningar till pension utöver den allmänna pensionen i betydligt större omfattning än anställda. Analyserna i denna rapport tyder också på att en relativt hög andel av företagarna avstår från pensionsavsättningar under längre perioder. Det är viktigt att företagare tänker på sina framtida pensioner och att de känner till vilka villkor som gäller, både för eget pensionssparande och för den allmänna pensionen.

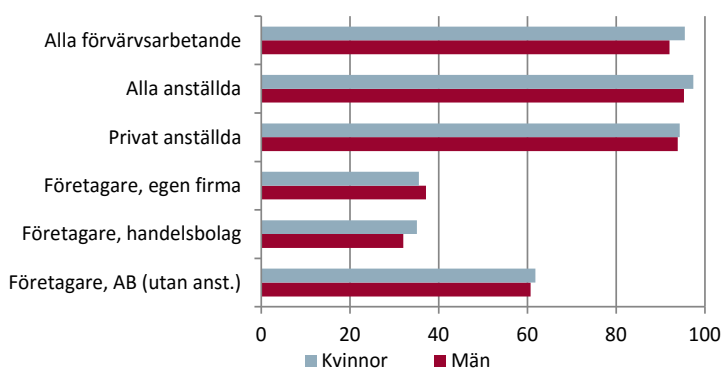
Täckningsgraden är lägre i småföretag, i storstadsområdena och i vissa branscher

Bland både anställda och företagare finns grupper där tjänstepensionernas täckningsgrad är betydligt lägre än för övriga. En viktig faktor när det gäller anställda är företagets storlek. Det är framför allt företag med få anställda som avstår från att göra pensionsavsättningar. Större företag har i regel kollektivavtal.

De branschmässiga skillnader som finns i täckningsgrad avspeglar till stor del företagets storlek. Täckningsgraden är hög inom tillverkningsindustrin, där många arbetar i stora företag. Den är däremot låg i delar av tjänstesektorn där det finns många småföretag.

Det finns också regionala skillnader. Täckningsgraden är något lägre i storstadsområdena – Stockholmsområdet, Göteborgsområdet och Malmöområdet – än i övriga landet. Detta mönster finns både bland anställda och bland företagare, men skillnaderna är större bland företagarna.

Tjänstepensionernas täckningsgrad år 2014, procent

I stor utsträckning är det resurssvaga grupper som står utan pensionsavsättningar

På individnivå är det några grupper som skiljer ut sig, både bland anställda och bland företagare. Till att börja med är täckningsgraden genomgående låg bland personer med låga inkomster. Sambandet är tydligast för inkomster under medianen – ju lägre inkomstnivå, ju lägre täckningsgrad.

Utrikes födda har betydligt lägre täckningsgrad än inrikes födda. Särskilt låg andel med pensionsavsättningar finns bland nyanlända invandrare. Gruppen utrikes födda har ökat över tid, samtidigt som andelen med pensionsavsättningar i denna grupp har minskat.

Det är också tydligt att en person som inte förvärvsarbetar kontinuerligt löper en större risk att sakna pensionsavsättningar under de perioder då personen arbetar. Detta gäller oavsett om personen har varit arbetslös, sjuk, studerande, föräldraledig, pensionär, haft ekonomiskt bistånd eller helt saknat inkomst under de år personen inte har arbetat. Det finns även skillnader som har att göra med de förvärvsarbetandes utbildningsnivå, men dessa skillnader är jämförelsevis små.

I stor utsträckning är alltså det resurssvaga grupper som står utan pensionsavsättningar – lågavlönade, nyanlända invandrare och personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Inom dessa grupper upprätthåller kollektivavtalen trots allt en ganska hög täckningsgrad bland de anställda. För företagare kan täckningsgraden däremot bli mycket låg. Bland nyanlända invandrare som driver företag är det exempelvis under tio procent som gör egna pensionsavsättningar genom sina företag mot slutet av perioden.

Låginkomsttagare, utrikes födda och personer med svag förankring på arbetsmarknaden är grupper som riskerar att få låg pension redan i det allmänna pensionssystemet. Denna rapport visar att de dessutom är kraftigt överrepresenterade bland de som inte får avsättningar till tjänstepension. Kunskapen om detta bör finnas med i överväganden om utformningen av det allmänna pensionssystemet. Utformningen av grundskyddet, som riktas mot de med lägst pensioner, bör beakta att det i denna grupp ingår personer med låg eller ingen tjänstepension. Eventuella överväganden om en utvidgning av det allmänna pensionssystemets inkomstrelaterade del, exempelvis genom höjda avsättningar, kan motiveras med att vissa grupper ofta saknar avsättningar till tjänstepension. Det gäller inte minst företagare.

Högre andel kvinnor än män får avsättningar till tjänstepensioner

ISF har tidigare visat att tjänstepensionerna har stor betydelse för att kvinnor får ut lägre totala pensioner än män. Det beror på att tjänstepensionerna kompenserar för intjänandetaket i det allmänna pensionssystemet. Betydligt fler män än kvinnor har inkomster över detta tak och män får därför ofta högre tjänstepensioner än kvinnor.

Däremot är tjänstepensionernas täckningsgrad högre för kvinnor än för män. Det beror dels på att fler kvinnor än män arbetar i offentlig sektor, dels på att fler män än kvinnor i den privata sektorn är företagare.

Bland låginkomsttagare, utrikes födda och personer med svag förankring på arbetsmarknaden finns ett genomgående mönster att täckningsgraden är något lägre bland män än bland kvinnor i dessa grupper. Samtidigt innehåller grupperna låginkomsttagare och personer med svag förankring på arbetsmarknaden större andelar kvinnor än män.

Det finns också vissa könsskillnader inom olika branscher, och täckningsgraden är lägre för kvinnor än för män i företag med endast en anställd. I övrigt framträder inga stora eller systematiska könsskillnader. Sammantaget är könsskillnader i tjänstepensionernas täckningsgrad inte någon förklaring till att kvinnor får lägre pensionsinkomster än män.

En ny metod för att studera tjänstepensioner

I denna rapport används en ny metod för att studera tjänstepensionsavsättningar till anställda och företagare. En viktig fördel med metoden är att den är baserad på officiella registerdata som omfattar hela befolkningen och en stor del av alla arbetsgivare. Metoden möjliggör detaljerade analyser av täckningsgraden i olika grupper och över tid. Den ger därför en bättre bild av tjänstepensionernas täckningsgrad än tidigare studier. Samtidigt har metoden en del begränsningar. De viktigaste begränsningarna handlar om att vissa arbetsgivare saknas i FRIDA-databasen, att metoden baseras på uppgifter om företags och inte individers avsättningar, och att metoden kräver en del manuella korrigeringar av datamaterialet.

En nationell tjänstepensionsdatabas?

På sikt skulle det därför vara en bättre lösning att samla in uppgifter om intjänade tjänstepensioner på individnivå. Pensionsmyndigheten har nyligen lagt fram ett förslag om att göra tjänstepensioner till ett officiellt statistikområde och att skapa en nationell tjänstepensionsdatabas. En sådan databas skulle ge underlag för mer fullständiga, korrekta och detaljerade analyser av tjänstepensionernas täckningsgrad. Den skulle också ge nya möjligheter att skatta framtida pensionsutfall. Sådana analyser skulle vara värdefulla för att följa utvecklingen inom pensionsområdet.

Vill du veta mer?

Rapporten finns att ladda ned eller beställa via vår webb: www.inspsf.se